विद्याभावात् · आधानविधिस्तु तावन्मात्रोपक्षीणत्वान्न क्रतुष्वधिकारं कल्पयितुमर्हति · तेन प्रधानकर्मैव तस्याधानं विश्वजिदादिवत्कल्पफलम् · न चास्याहवनीयाद्युत्पादकत्वम् अर्थकर्मत्वेनाग्निसंस्कारार्थत्वाभावात् · किमिति पुनः संस्कारार्थत्वं न भवति क्रत्वधिकाराभावेनाग्नीनामनुपयोगित्वेन संस्कारानर्हत्वात् · तस्मादाधानं प्रधानकर्म रथकारस्य विधीयतऽइति ॥

रथकारस्याधानऽइत्येवमादीनां सूत्राणामपरा व्याख्या · रथकारस्याधाने ॥९॥ ऽधिकारो भवति तत्र श्रुतत्वादित्युक्तम् · रथकारशब्दस्तु जात्यन्तरऽएव रूढः अतो यौगिकाशङ्कैव नास्ति । अतः प्रकारान्तरेण व्याख्यानं क्रियते · रथकारस्य किमाधानमात्रेऽधिकार उत त्रैवर्णिकवत्सर्वकर्मस्वपीति · तत्र वर्षासु रथकार आदधीतेति श्रवणादाधानमात्रेऽधिकार इति प्राप्तऽआह · नियतं च ॥१०॥ तस्य रथकारस्य नियतं नित्यं कर्माग्निहोत्रदर्शपौर्णमासादिकं भवति · चकारात्काम्यं नैमित्तिकं च । कुतः आधानश्रवणात् आधानं हि तस्य श्रुतम् तच्च गार्हपत्याद्यग्नीनामुत्पादकम् अग्नयश्च कर्मार्थमेवोत्पद्यन्ते स्वतोऽपुरुषार्थत्वात् · अतः कर्मार्थाग्न्युत्पादकाधानविधानादेवैवमवसीयते यदस्य सर्वकर्मस्वधिकारो भवतीति । एवं प्राप्तऽआह · नाभावादिति वात्स्यः ॥११॥ रथकारस्य सर्वकर्मस्वधिकारो भवतीति यदुक्तम् · तन्न · कुतः · अभावात् रथकारस्योपरितनकर्मसु लिङ्गाभावात् · इति वात्स्य आचार्य आह । यतो रथकारस्य कर्मसु लिङ्गानि न सन्ति · त्रैवर्णिकानां त्वाधानं श्रुतम् कर्मसु लिङ्गानि च सन्ति एहीति ब्राह्मणस्यागच्छाद्रवेति वैश्यस्य च राजन्यबन्धोश्चेति (१.१.४.१२.) तथा पयो व्रतं ब्राह्मणस्य यवागू राजन्यस्यामिक्षा वैश्यस्येति (७.४.२७.) · एवम् इदं रथकारस्येत्येवं कुत्रापि कर्मणि लिङ्गं नास्ति तेनास्योत्तरकर्मस्वनधिकारो वचनाच्चाधानमात्रं भवतीति गम्यते । एवं प्राप्तऽइदमेव सूत्रं पुनः पठित्वा परिहारत्वेन व्याख्यायते · लिङ्गाभावादनधिकारो रथकारस्य कर्मस्विति यदुक्तम् · तन्न · कुतः · अभावात् लिङ्गाभावस्यैवाभावात् लिङ्गसद्भावादित्यर्थः · कानि पुनस्तानि लिङ्गानि यै रथकारस्यापि कर्मस्वधिकारोऽवसीयते · उच्यते · आधावेति शूद्रस्य (१.१.४.१२.) अष्ठीवद्घ्नं शूद्रस्य (१३.८.३.११.) मस्तु शूद्रस्येति ·